

CHOLNOKY JENŐ: A MAGYAR FÖLD

ielőtt a magyarság megszállta volna a magyar medencét, addig ott anarchia, összevisszaság, valóságos elvadult állapot uralkodott. A római uralom alatt Pannónia 500 évig rendben volt. Dácia (Erdély) sajnos csak 150 évig. A rómaiak Erdélyben sohasem települtek le igazán, hanem csak meghódítva tartották a dákokat. Az Alföldet a rómaiak nem pacifikálták, a Felvidékkel sem törődtek s ott valószínűleg igen gyér népesség tanyázott.

A népvándorlások mindent feldúltak. Pannónia nagy és művelt városai megsemmisültek, annyira, hogy Veszprém mellett, Balácsa pusztán csodálattal ástuk ki egy gazdag római város maradványait. A város palotáinak mozaik- és freskó díszítményei vetekednek Pompeii legszebb emlékeivel. S erről a pompás városról az egész római irodalomban egy szó sincs megemlítve! ötszáz éves uralmuk után tökéletesen eltűntek Pannóniából a rómaiak, még inkább el kellett tűnniök tehát Erdélyből, hisz ott valójában sohasem fészkelődtek be.

Annyi bizonyos, hogy a magyar medencében konszolidációt a magyarok teremtettek. Eleinte csak az Alföldet, Dunántúlt s az északi Felvidék alacsonyabb részeit, meg az erdélyi medence alacsonyabb részeit szállták meg, de uralmukat gyorsan kiterjesztették a történelmi határokig. S amikor már az egész medence meg volt szállva, akkor alakította meg Szent István királyunk a magyar államot olyan formában, ahogyan még ma is fennáll főbb vonásaiban. Szent István államalakítása a maga korában a legtökéletesebb volt Európában. Ennek köszönhető, hogy nálunk soha-

sem volt hűbériség s hogy a magyar király hatalma kezdettől fogva alkotmányosan korlátozott volt. Ezt a korlátozottságot az 1222. évi aranybulla csak annak az időnek megfelelő formában törvénybe foglalta. Szent István államának közigazgatása a vármegye-rendszeren alapult s ez még ma is fennáll, sőt Franciaországban a departement-rendszer valójában ennek másolata.

A magyar medence konszolidációjára pedig Európa szempontjából a legnagyobb szükség volt. Magyarország ugyanis földrajzi szempontból egyedül érdemli meg a Közép-Európa elnevezést, a következő okokból:

1. Európát szerkezete szempontjából három részre lehet bontani. Dél-Európa területén fiatalkori lánchegységek húzódnak végig (Pireneusok, Betikai-Kordillérák, Alpok, Alpenninok, Dinaridák, Kárpátok, Balkánláng, Kaukázus). Ezek medencéket és régibb hegy-töngöket ölelnek körül s a medencék az ember letelepülésére rendkívül alkalmasak. Északnyugat-Európa területén alacsony romhegységek vannak (a Variszkuszi, Armorikai, Kaledoniai ókori hegységek és a fenno-skandináviai ősmasszívum). Ezek kevésbé akadályozzák a közlekedést, nem választják el a medencéket egymástól olyan jól, mint a déleurópai lánchegységek. A közbefoglalt medencék (sváb-bajor, párizsi, angol stb. medencék) sokkal nagyobbak, ezért csak fejlettebb viszonyok közt alkalmasak konszolidált államalakulások keletkezésére. Kelet-Európa az óriási orosz táblából áll, ezen nincsenek határok s csak a legfejlettebb civilizáció idején alkalmas konszolidált államalakulás keletkezésére. Ma sincs rajta ilyen.

A három különböző fölépítésű terület érintkező helyén, mintegy összeszőgelésében fekszik Magyarország. A legszebben kialakult medence, hatalmas lánchegységektől körülvéve. Belsejében a Bihar, a Szepesgömöri Érhegység stb. az északnyugat-európai romhegységekhez tartoznak. Alföldünk Kelet-Európa táblás vidékének elszakadt darabja.

Szerkezetileg tehát egyedül Magyarország érdemli meg a Közép-Európa elnevezést.

2. Éghajlat szempontjából Európát megint három főrésze lehet bontani. Dél-Európában a mediterráneus éghajlat uralkodik: olyan magas hőmérséklet, hogy jellemző az örökzöld növényzet (olajfa, oleander, babér, mirtus, puszpáng, rozsmaring, ez a három utóbbi az ericával együtt a macchia jellemző növényei). A nyár sivatagosán száraz, mert hisz ilyenkor a Földközi-tenger vidéke a Szaharát állandóan elfedő, nagy légnyomásos és lefelé szálló légáramlások övezetébe kerül. Tele annál csapadékosabb, mert ilyenkor a mérsékelt égöveket jellemző nyugati szél hatása alá kerül. Ezért a hegyek nyugati oldala mindig sokkal csapadékosabb, mint a keleti oldal. Északnyugat-Európa éghajlata óceánikus. Tele enyhe, nyara hűvös, csapadék minden hónapban van s nincsen határozott periód-

dúsa. Kelet-Európa éghajlata kontinentális. Tele hideg, nyara forró, csapadéka csak a nyári monszun idejében van elég bőségesen.

Magyarország a három különböző éghajlatú terület összeszögelésében van. Csapadéka minden hónapban van, tehát óceánikus, de azért a júniusi maximum a legfeltűnőbb, tehát a keleteurópai éghajlat jellemző nyári esőzése feltalálható. De van októberi maximumunk is, különösen a Dunántúlon, ez pedig mediterráneos jellemvonás. Hegyeink déli lejtőin megérik a füge, mandula, őszi barack, a szőlő kitűnően terem, tehát a déli lejtők (Balatonfelvidék, Hegyalja, Mátralejtő, a budai hegyek déli lejtői) mediterráneos éghajlati jellemvonásokat mutatnak. A Gellért-hegy déli oldalán a füge vadon terem! így tehát hazánk egyik klímaterületbe se osztható bele, amint ezt Köppen klímaterképe is bizonyítja, hanem a többitől eltérő, igazi Közép-Európa.

3. Európa népei szempontjából három részre osztható. Délen a fekete hajú, fekete szemű, sötétebb bőrű mediterráneos fajok élnek (portugálusok, spanyolok, olaszok, délszlávok, oláhok, görögök), de ezek nem tiszta fajok, hanem mind igen erős keveredéssel keletkeztek. Északnyugat-Európa gót-germán népek (franciák, angolok, németek, skandináviai népek) hazája. Ezek is erősen keveredettek, sok köztük a kelta vér és az alpi emberfaj vegyülete. Kelet-Európa a szlávok és szlávodosott turáni népek hazája. Az előbbieket szókék, az utóbbiak inkább vörösbehajlók.

Magyarország területén nem mediterráneos, nem gót-germán, nem szláv, hanem mindegyiktől különböző nép lakik. S ha ez a nép – a magyarság – erős volt s jól határolt királyságának hatalma és gazdasági ereje volt, akkor Európa nyugodtan fejlődhetett, béke volt. Ez a sarokbástyaszerűen előugró medence megvédte Európát a Kelet minden néphullámától. Itt tört meg a kunok és jászok rohama, itt ért véget a mongol előretörés, itt tartóztattuk föl a törököt 200 éven át! S Európa nyugalma és békéje megint veszedelemben forog, mert a magyar medence nincs a magyarság hegemoniája alatt, mert a magyarság nem elég erős, hogy feltartsa Kelet áradatait s pacifikálja Európát. Igazán csodálatos, hogy a zseniális franciák és a diplomáciában mindig legtökéletesebben számító angolok nem vették észre, hogy egy egész, erős Magyarország az ő leg-hűbb támaszuk lehet Kelet barbársága ellen éppen úgy, mint a német terjeszkedés veszedelmével szemben! A török iga és az osztrák elnyomás után a „restitutio in integrum” álláspontján kellett volna Mátyás király birodalmát helyreállítani.

*

Magyarország területe a legtökéletesebben fölépített medence. Csak a francia Elisée Reclus geográfusra kell hivatkoznunk, mert ő valósággal

megcsodálja ezt a nagyszerű egységet s egyúttal kifejezésre juttatja, hogy milyen hálával tartozik Európa ennek a nagyra hivatott nemzetnek! No hisz szépen meghálálta Európa a mi küzdelmeinket!

A magyar medence közepét mezőgazdaságra alkalmas síkság és halomvidék foglalja el. Az Alföld és a Dunántúl rendkívül alkalmas a földművelésre és állattenyésztésre, de csak akkor, ha az ember ezeket a területeket erre berendezi. A Dunántúlon erre nincs nagy szükség, kevés lecsapolással és árvízmentesítéssel majdnem mindenütt közvetlenül művelés alá fogható a terület. De az Alföld annál nagyobb átalakításokat igényelt! Alföldünkön a török idők előtt elég sűrű népesség lakott apró falvakban s a tájék jellege, civilizációja, élet- és vagyonbiztonsága egy cseppet sem volt hátrább, mint az északnémet síkságon, vagy a Po alföldjén, nem is beszélve Spanyolországról, vagy Lengyelországról.

A törökök mindent feldúltak. Az Alföld déli részén teljesen kipusztult a lakosság. Békés vármegyében a visszahódítás után megejtett népszámlálás összesen két (2) élő embert konstatált. Az Alföld közepén a falvak Jakói bemenekültek a városokba, de tulajdonjogukat falusi birtokaikon fenntartották. Az elpusztult falu neve ma pusztá (Bugac, Monostor, Szabolcs, Tetétlen stb. stb.), a városokban lakó birtokosok kijártak földjükre, békésebb időben, de mivel mindennap nem lehetett ki- meg beutazni, tehát kis tanyát építettek a birtokon. A török kiveretése után ez a tanya-rendszer fennmaradt, azért az alföldi városoknak óriási határa van, de a nép nagyrésze künn lakik a tanyákon, a rég elpusztult falvakhoz tartozó földeken. Ilyen Debrecen, Kecskemét, Szeged, Hódmezővásárhely stb., hogy csak a legnagyobbakat említsük. Az Alföld északkeleti szögletében megmaradtak a régi falvak, tehát a Nyírségen és tőle keletre. Legalább fogalmat alkothatunk, hogy milyenek voltak a viszonyok az Alföldön a török idők előtt.

Az Alföld legdélibb részén teljesen kipusztult a lakosság s oda idegeket kellett telepíteni, önként jöttek be, mint az amerikai bevándorlók. Letették a hűségesküt a magyar királynak. Tehát éppen olyan jó magyaroknak kellett volna lenniök, mint amilyen jó jenkik lettek az Amerikába bevándorolt idegenek. Mit szólna hozzá Amerika, ha a bevándorolt oroszok azt kívánnák az U. S. A. kormányától, hogy számukra államköltségen orosznyelvű iskolákat tartsanak fenn?

A török kiveretése után rettenetes állapotban volt az Alföld! De a magyarság óriási civilizatórikus ereje egy évszázad alatt ismét Európává tette az ázsiai jellegű pusztaságot. A legfontosabb alkotásaink a következők:

1. A mocsarakat lecsapoltuk, a folyókat szabályoztuk és árvízgátak közé fogtuk. A magyarországi folyók nagy árvízgátjainak hosszúsága

akkora, hogy egymás végébe rakva, Liverpooltól New Yorkig érne Ilyen óriási művet csak a kínaiak tudnak felmutatni! Az árvízmentes Alföldön megindulhatott a belterjes földművelés. A szabályozások tervezője a zseniális *Vásárhelyi* Pál mérnök volt a múlt század első felében, ő állította föl azt a nevezetes hidraulikai törvényt, hogy az árvízgátaknak nemcsak az a célja, hogy területeket mentesítsenek az elöntés ellen, hanem az is, hogy az árvizeknek rendszeres, gyors lefolyást biztosítsanak. Ezért ki-mondotta, hogy az árvízgátaknak olyan messze kell lenni egymástól, hogy az árvíznek éppen *olyan* arányú medre *legyen*, mint a középvíznek. Tehát a gátak közötti távolság és az árvíz közepes mélysége közt ugyanaz legyen a viszony, mint a középvízmeder szélessége és a középvíz közepes mélysége között. Ezt a nevezetes törvényt alkalmazta Dalmann a Rajna szabályozásakor is, megnevezve feltalálóját, *Vásárhelyi Pált*. Ugyanezt a törvényt alkalmazta *Humphrey és Abbot* a Missisippi szabályozásakor is!

2. A futóhomok megkötése óriási munka volt. A török idők multán az elvadult területeken juhok tenyésztettek, a juh pedig kitepi a laza homokból a fűvet gyökerestől s *így* mind nagyobb és nagyobb területek változtak sivataggá. A homok megkötése nemzetünk egyik nagy alkotása. Az amerikai akác nagyon segített ebben, mert pompás homokkötőnek bizonyult. A megkötött homokterületeken ma már szőlők és gyümölcsösök vannak, s a hajdani vadonok helyén a leggyönyörűbb kultúra díszleg.

3. A vasutak és utak építésével az Alföldre lehetett fát, követ és fűtőanyagot szállítani, tehát az addigi nád- és szalmafödeles vályogházak helyett cseréptetős téglaházak épülhettek. Az utakat burkolni lehetett, a termést minden időben ki lehetett szállítani. 1867 óta, tehát a kiegyezés óta, 40.000 kilométer utat építettünk, tehát ötven év alatt annyit, amennyi éppen körülélné a Földet! Melyik nemzet tudott ilyen alkotni? De ne csodálkozzunk rajta, hogy útjaink még nincsenek abban az állapotban, amiben a nyugati, sokkal sűrűbben lakott országok, több száz éves útjai vannak! Elláttuk a magyarság költségén utakkal azokat a területeket is, amelyeken idegen nyelvű nemzetiségeink laknak.

4. Az Alföld elszaporodó népe közt nagy volt a halandóság a rossz talajvíz miatt. A magyar *Zsigmondy* Vilmos propagandájára a 70-es években megindult az Alföldön az artézi kutak fúrása. Volt magyar parasztgazda, aki saját költségén fúratott saját városának közhasználatára. Ilyen volt Nagy András János uram Hódmezővásárhelyen. Melyik más nemzetiségű paraszt költené a vagyonát arra, hogy közkúttal ajándékozza meg városát? Ma már több ezer artézi kút van az Alföldön s a halálozás arányszáma európai méretekre szállt alá.

5. Az alföldi utak, tanyák, udvarok fásítása végleg a mesék országába utalta azt a frázist, hogy „az Alföld fátlan pusztaság” (eine baumlose

Steppe!). Soha sem volt steppe, mindig szavanna volt, de vannak olyan szikes foltok, amelyek csakugyan fátlanok.

Az Alföld és Dunántúl mezőgazdasági termelését nagyszerűen egészítette ki a Felvidékek hegyvidéki gazdálkodása. Erdészet, bányászat és ipar fejlődött ki a Felvidékeken s ez az életmód a legtökéletesebb gazdasági egységbe kapcsolta Magyarországot. A magyarság mindig tudatában volt annak, hogy a hegyi lakosság életét fejleszteni, gazdaságát felvirágoztatni kötelessége. Ezért óriási áldozatokkal kiépítette a Felvidékek út- és vasúthálózatát s nagy szubvenciókkal és ügyes politikával előmozdította az ipar kifejlesztését.

A magyar medencét a külső országoktól széles, majdnem teljesen lakatlan erdős hegyvidék választja el. Ennél tökéletesebb határt elképzelni sem lehet. A centripetálisan összefutó vizek és a völgyek természetes útvonalai szorosán összekapcsolták ezeket a területeket s Európa legszebb földrajzi egysége látható minden régi térképen. Emiatt a magyarnak sohasem volt hódító szándéka, csak saját birtokát védelmezte mindig. S bár egyik kezében mindig ott volt a kard, a másikkal mindig épített, alkotott s Mátyás király idejéig mindig Európa egyik leghatalmasabb, legműveltebb és leghumánusabb nemzete volt.

Már amikor Ázsiából, illetőleg Kelet-Európából mai hazájába érkezett, már akkor sem volt barbár. Nem volt rosszabb, mint a gót, vagy a germán népek, semmi esetre sem volt olyan barbár, mint a germán vandálok! Rómát nem a turáni hunok, hanem a germán vandálok pusztították el.

Európa a magyaroktól tanulta meg a könnyű lovasság használatát. Mi hoztuk be a kengyelt s ezzel a római gyalogos légiók kora lejárt s kezdődött a középkori lovagiasság. A francia „sabre” szó a magyar szablya szóból ered s minden nemzet könnyű lovassága a magyar huszár-ruhát viseli. A magyar huszár világfogalom s a magyar huszár ruháját tartják a legszebbnek, mert minden uralkodó ilyen ruhába öltözött, ha nagyon szép akart lenni!

Magyarországon mondotta ki először Kálmán király, körülbelül a XI. század végén, hogy nincsenek boszorkányok („De strygis, quae non sunt, ne fiat ulla questio”).

A magyar városokban nem voltak kínzókamrák, ettől az intézménytől mindig irtózott a magyar s ezért háborodott föl olyan viharszerűen az olasz Caraffa és a német Heister irtózatos kegyetlenségein.

Anglia után Magyarország lett az első alkotmányos állam a világon, mert az arany bulla csak 16 évvel később keletkezett, mint az angol magna charta. Nálunk mondták ki először az egész világon a vallás-szabadságot. (Torda, 1568)!

A magyar nő mindig „feleség” volt, férjének egyenjogú társa, amikor a külföldön a nő még mindig majdnem rabszolgasorsban sínylődött. Az ősi vagyonegynegyed része a lányokat illeti, később az özvegy asszonyok külön képviselőket küldtek az országgyűlésbe!

Mindez pedig annak a következménye, hogy hazánk, mint tökéletes geográfiai egység, minden hódításvágytól távol, boldog nemzetnek tudott otthont adni. Nagy Lajos, Zsigmond és Mátyás királyok idejében igazán Európa centruma, hisz Zsigmond, a német császár állandóan Magyarországon tartotta udvarát!

